

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 228

Parasjat Wajjechi

13 Tevet 5768
21/22 december 2007

Overzicht Parasjat Wajjechi (Bereisjet 47:28-50:26)

Na 17 jaar in Egypte, voelt Ja'akov het einde van zijn dagen naderen en hij ontbiedt Joseef bij zich. Hij laat Joseef zweren dat hij hem zal begraven in de spelonk Machpela, de begraafplaats van Adam en Chava, Awraham en Sara, Jitschak en Rivka. Ja'akov wordt ziek en Joseef brengt zijn beide zonen, Efraim en Menasje bij hem. Ja'akov verheft Efraim en Menasje tot de status van zijn eigen zonen, en daarmee geeft hij Joseef een dubbele portie van zijn erfenis, en ontnemt hij het eerstgeboorterecht van Reoeween. Daar Ja'akov blind is door ouderdom, brengt Joseef zijn zonen dicht bij hun grootvader. Ja'akov kust en omhelst hen. Hij had niet gedacht zijn zoon Joseef ooit nog levend terug te zien, laat staan Joseefs kinderen. Ja'akov begint hen te zegenen, en geeft daarbij voorrang aan Efraim, de jongste van de twee, maar Joseef onderbreekt hem en bedoit dat Menasje de oudste is. Maar Ja'akov legt uit dat het zijn bedoeling juist is om Efraim te zegenen met zijn sterke hand, omdat Jehosjoe'a uit hem zal voortkomen, en Jehosjoe'a zal zowel de veroveraar van Israël zijn als de Tora-leraar van het Joodse Volk. Ja'akov laat ook de rest van zijn zonen komen, om ook hen te zegenen. Ja'akovs zegen weerspiegelt het unieke karakter en de kwaliteiten van iedere stam, en geeft hen allen een unieke opdracht in de dienst van Hasjem. Ja'akov verlaat deze wereld op de leeftijd van 147 jaar. Een enorme begrafenisstoot begeleidt zijn baar van Egypte naar zijn laatste rustplaats in de Spelonk Machpela in Chevron. Na Ja'akovs heengaan zijn de broers bezorgd dat Joseef nu op hen wraak zal nemen. Maar Joseef stelt hen gerust, en belooft zelfs hun en hun families te zullen blijven ondersteunen. Joseef leeft de rest van zijn jaren uit in Egypte, en mag Efraims achterkleinkinderen nog aanschouwen. Vóór zijn dood voorspelt Joseef zijn broers dat Hasjem hen uit Egypte zal verlossen. Hij laat hen zweren dat zij zijn beenderen dan uit Egypte zullen meenemen. Joseef overlijdt op de leeftijd van 110 jaar en wordt gebalsemd. En daarmee eindigt *Sefer Bereisjet*, het eerste van de Vijf Boeken van de Tora.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Wajechi (I Koningen 2: 1-12)

Samenvatting van de Haftara:

Op zijn doodsbed geeft Koning David, die toen 70 jaar was, zijn zoon Sjlomo [Salomo], die toen 12 jaar oud was, opdracht om zich aan Tora te houden. Vervolgens geeft Koning David Sjlomo opdracht om Joav, de opperbevelhebber van Davids leger en diens vertrouweling, te doden omdat Joav Koning David verraden heeft door Davids oudste nog levende zoon Adoniahoe te steunen om de volgende koning te worden. Daarna geeft David zijn zoon opdracht om de zonen van Barzilai te steunen, die een aanhanger van Koning David was. Daarna geeft David Sjlomo opdracht om Sjimi ben Gaira te doden, die David gevloekt heeft, nadat Avsjalom, Davids zoon, hem gedwongen had Jeruzalem te verlaten. Koning David overlijdt en Sjlomo volgt hem op als koning over Israël. Sjlomo vervult de laatste wensen van zijn vader.

Het verband met de Parasja

In het begin van *parasjat Wajechi* roept Ja'akov Awinoe zijn zonen bijeen op zijn doodsbed, om hen zijn laatste instructies te geven. Zo heeft ook de Haftara het over de adviezen die Koning David zijn zoon Sjlomo geeft voor zijn dood.

Achtergrond

Koning Sjlomo regeerde over Israël in een tijd, waarvan sommigen zeggen dat het de bloeitijd van Israël was. Het Volk Israël leefde in het Land Israël. Jeruzalem was de hoofdstad. Op de Zionberg stond het *Beit Hamikdasj* – de Tempel. Ons volk bestond uit 600.000 volwassen mannen met hun gezinnen. Zij hadden de kracht van de profetie verworven en konden met zekerheid de toekomst voorspellen. Men hield zich aan alle 613 mitswot, de Kohen Gadol was het hoofd van de dienst in het Heiligdom op de heiligste dag van het jaar, Jom Kippoer. Joden van over het hele Land Israël kwamen met de *Sjalosj Regaliem* – de drie pelgrimsfeesten, Pesach, Sjawoe'ot en Soekot – naar Jeruzalem, driemaal per jaar. Er was eenheid onder het volk in de tijd van Koning Sjlomo.

Chassidisch inzicht in Parasjat Wajjechi

Door Rabbi Aba Wagensberg

Leven voor de hele wereld

In de afdeling van deze week ligt Ja'akov op zijn sterfbed en vertelt zijn zonen: „Verzamel jullie, dan zal ik jullie vertellen wat er zal gebeuren aan het eind van de tijden” (*Bereisjet* 49:1). Echter, deze informatie wordt nimmer onthuld! In plaats daarvan zegent Ja'akov elk van zijn zonen en er wordt verder geen melding gemaakt van het profetische visioen dat hij beloofd had te zullen onthullen.

Volgens Rasji verliet de G-ddelijke Majesteit hem op het moment dat hij zijn zonen wilde vertellen wat er aan het eind der tijden zou gebeuren. Daar Ja'akov niet in staat was te profeteren zonder G-ddelijke hulp, zegende hij zijn kinderen in de plaats daarvan. Maar waarom verliet de G-ddelijke Majesteit Ja'akov juist op dat moment?

Rabbi Naftali van Rupshitz suggereert dat toen Ja'akov in de toekomst keek, hij al de pijn zag die het Joodse volk zou moeten verduren tot het eind der tijden en dat dit hem zo bedroefd maakte, dat de G-ddelijke Majesteit hem verliet. De Talmoed (*Sjabbat* 30b) leert ons dat droefheid verhindert dat iemand profetie ontvangt. Daarom kon Ja'akov, toen hij overmeesterd werd door verdriet over het Joodse volk, niet meer helder in de toekomst kijken.

Dit leert ons een krachtige les over wat het betekent om de pijn van anderen te voelen.

Er wordt een verhaal verteld over Rav Levi Jitschak van Berdichev, dat instructief is hierover. Rav Levi Jitschak bracht eens een bezoek aan een zieke, die zich ernstig zorgen maakte over de vraag of hij een plaats zou krijgen in de Komende Wereld. Toen hij de bezorgdheid van de man hoorde, riep Rav Levi Jitschak enkel van zijn studenten als getuigen op, waarna hij een document opstelde, waarin hij zijn eigen aandeel in de Komende Wereld overdroeg aan de zieke. Zijn studenten ondertekenden het document en enige momenten later overleed de man.

Zijn leerlingen waren geschokt door het gedrag van hun rabbi, en zei vroegen hem waarom hij dat gedaan had. Rav Levi Jitschak antwoordde: „Een Jood die lijdt, te kalmeren en op zijn gemak te stellen, is meer waard dan de hele Komende Wereld.”

(Het lijkt mogelijk dat de beloning die Rav Levi Jitschak kreeg voor deze grote daad van medeleven veel groter was dat de beloning die hij aan de stervende man had overgedragen!)

Alle drie werelden

Deze voorbeelden tonen aan dat heilige mensen niet voor zichzelf leven: zij leven voor anderen. We zien dit in de Tora, waar staat: „En Ja'akov leefde in het land Egypte” (*Bereisjet* 47:28). De Mesjech Chochma legt uit dat Ja'akov niet alleen maar leefde in Egypte voor zichzelf; zijn „leven” was voor iedereen! Zijn zorg voor anderen, met inbegrip van de Egyptenaren, raakte de hele wereld – want in die tijd was de hele wereld voor zijn voedsel afhankelijk van Egypte. Dus Ja'akovs volledige afwezigheid van egocentrisme had een positief effect op de hele wereld.

We zien dit ook in het vers, waarin Ja'akov tegen Josef zegt: „Ik geef jou één *sjchem* MEER DAN JE BROERS” (*Bereisjet* 48:22). Wat is de betekenis van het woord „sjchem”? Het betekent letterlijk „deel.” *Rasji* meent dat het slaat op de stad Sjechem, die Ja'akov beschrijft als te hebben veroverd met zijn zwaard en boog.

Onkelos, in zijn Aramese vertaling definiëert „mijn zwaard en mijn boog” als „mijn gebed en mijn verzoek.”

Volgens Rebbe Nachman van Breslov (*Likutei Maharan*) hadden deze gebeden uitwerking op alle drie de werelden: de lagere wereld (*sjafel*) waarin wij leven; de middelste wereld (*kochaviem*) van de ruimte hierbuiten en de melkwegstelsels; en de hoogste wereld (*malachiem*), de wereld van de engelen. De beginletters van deze drie woorden (*SJ-afel*, *K-ochaviem*, *M-alachiem*) spelt *SJChEM*! [In het Hebreeuws is de eerste letter van *Kochaviem* dezelfde letter als de *ch* van *Sjchem*!]

Hier zien we dus opnieuw dat Ja'akov niet alleen voor zichzelf of voor zijn familie leefde. Hij bad niet alleen voor hemzelf of voor de mensen en steden in zijn onmiddellijke omgeving. Ja'akov bad voor iedereen in de drie werelden van *SJChEM*.

Bij het afsluiten van het Boek *Bereisjet* kunnen we nog eens terugdenken aan de lessen die wij daruit konden leren. Bij herhaling zagen wij hoe de nadruk gelegd wordt op empathie voor anderen – het wegschuiven van de focus van onze individuele, op onszelf geconcentreerde bezorgdheden. Onze aartsvaders en aartsmoeders waren een lichtend voorbeeld van deze eigenschap. Het is een noodzakelijke basis – een eerste voorwaarde die geïntegreerd moet worden in het nationale karakter van het Joodse volk, voordat we de verlossing van het Boek *Exodus* kunnen appreciëren.

Dat we deze les in ons eigen leven mogen integreren en dat we gezegend mogen worden om eenheid, broederschap en medeleven te ontwikkelen voor elkaar, zodat we de uiteindelijke verlossing spoedig mogen verdienen.

Vegetarisch eten of vlees?

Waarom werden de eetgewoontes na de vloed veranderd en mochten de nakomelingen van Noach vlees eten, terwijl Adam een vegetariër was?

De verandering in de voedingsgewoonte die in *Bereisjiet* 9:3 als terloops vermeld wordt, is de eerste keer dat de mens voorschriften krijgt omtrent voedsel na de vloed. Dat gebeurde om de nieuwe orde in te luiden die werd ingesteld voor de mensheid. Het feit dat de morele reformatie van de mens begint met een „diëetvoorschrift” bewijst het fundamentele belang dat daaraan gehecht is. De meeste redenen die gegeven worden voor deze verandering in diëet schijnen geen aandacht te geven voor deze historische evolutie (een concessie aan Noach omdat hij het G-ddelijke verbond kreeg met de mensheid door zijn offer; de noodzaak voor een meer voedzaam diëet omdat het menselijk lichaam zwakker was geworden en de levensduur van de mens verkort was; een speciale toestemming verkregen na de vloed om vlees te eten omdat hij nu toegang verkreeg tot een hogere graad van moraal).

Het nieuwe tijdperk luidde het einde van het vegetarische tijdperk in dat sedert de schepping 1656 jaar van kracht was geweest. In plaats van een kalmerend gedrag te hebben op de mens, bleek het machteloos te zijn om hem te weerhouden van wreedheid, egoïsme en perversiteit. Daarom was er een nieuwe oriëntatie nodig. Het vormde deel van een nieuwe methode van morele training, die het mogelijk maakte dat de hele schepping zichzelf progressief zou verheffen tot heiligheid.

Rabbi Mozes Cordovero schrijft (in *Pardes Rimoniem*, *Sja'ar* 24:10):

„Het hele universum is als een Tempel waar alles de glorie van G-d bezingt (Psalmen 29:9). Op iedere sport van de ladder, van de diepte van het leven op aarde tot de meest sublieme regionen van de geest, reiken alle elementen omhoog en streven ernaar dichterbij de heilige G-ddelijke bron van het leven en de zegen van alles te komen. Inderdaad, in de natuur bestaat een hiërarchieke orde, die zich uitstrekt tot in de anorganische elementen, gedifferentieerd door de mate van vitaliteit die zij ontvangen van de allerhoogste bron van het G-ddelijke licht. Deze opeenvolgende verbindingen van scheppingswerelden omvatten de minerale, vegetatieve, dierlijke en menselijke werelden. De continue oprijzing van ieder element geschiedt stap voor stap. Dus de regen valt op de aarde, en bevoeit de aarde, het helpt de zaden te ontkiemen. Het zaad assimileert en transformeert elementen in de aarde zodat ze groeien tot een plant. De plant wordt gegeten door dieren, en het vegetarische element bereikt, dankzij deze transmigratie, een niveau van bestaan waar de ziel begint te schijnen op de puur fysieke wereld. Uiteindelijk consumeert de mens het vlees van de dieren, hetgeen deel van de mens zelf wordt. Het dier komt steeds dichterbij de bron van het Licht dat in de geestelijke ziel ligt opgesloten. Op deze manier stijgen de diverse elementen van de natuur naar de drempel van de metafysische wereld, waar de bevrijde menselijke ziel zich zal verenigen met de hemelse wereld van absolute heiligheid.”

Gezien tegen dit perspectief is de rechtvaardiging voor het eten van vlees een deel van de universele verheffing van de domeinen van de schepping tot de hoogten van heiligheid.

Echter, zo voegt Rabbi Jitschak Luria eraan toe, deze rechtvaardiging bestond niet vóór de vloed. Bij het begin van de schepping voorzag het G-ddelijke plan dat heiligheid zich zou uitspreiden van de hemel naar de aarde. Uitstralend van de allerhoogste bron moest het tot de laagste niveau's van de werelden doordringen. Zo verkreeg het hele dierenrijk een stempel van heiligheid door het offer dat Adam bracht. Maar zodra de dieren zich „corrupt” gingen gedragen, moest een weg naar heiligheid gevonden worden. Dat was de manier die het tijdperk na de vloed kenmerkte en het betrof alle dieren die zichzelf hadden overgegeven aan losbandigheid. Deze nieuwe benadering van heiligheid was een oneindig veel moeilijker pad, dat van de diepten omhoog klimt, stap voor stap en dat alle niveau's van de schepping doorloopt.

Zo werd de verandering in het diëet, dat aan het begin van een nieuw tijdperk in de menselijke geschiedenis zijn entree deed, karakteristiek voor diepgaande veranderingen in de fysieke en morele ontwikkeling van de mensheid vanaf die tijd en verder.

(Vertaald uit een niet nader genoemde bron)

Hebben wij alle antwoorden?

Door Tzvi Freeman

Vraag:

De vraag: „Hoe besluit G-d wat goed en wat slecht is” heeft voor mij (tot dusverre) bewezen een onoverkomelijk obstakel te zijn om mij volledig aan de Joodse voorschriften te houden – inderdaad, om volledig te geloven. Het begrip van een schepper is makkelijk genoeg te begrijpen, want het is logisch. De volgende stap echter, het accepteren van een geïnteresseerde schepper, die doceert wat wel en wat niet moreel verantwoord is, vind ik moeilijker te accepteren. Mijn onvermogen om deze horde te nemen, verhindert me de laatste stap te nemen, namelijk het begrip te accepteren van een schepper die Joodse wetten maakt, die ik als Jood moet volgen. (Met dit in gedachte wil ik wel duidelijk maken dat ik mij, ondanks mijn scepticisme, bewust ben van mijn Joodse identiteit, kasjroet houd en voortdurend worstel met deze en soortgelijke vragen, in de hoop daarmee tot nu toe gesloten deuren naar geloof te openen.)

Gegeven deze conceptuele problemen, heb ik het moeilijk het antwoord van de Rabbijnen aan Jeremiahoe (in Joma 69b) te accepteren. Het is één ding om stil te blijven in het gezicht van de individuele uitoefening van de vrije wil, maar iets totaal anders om passief te blijven bij het zien van monsterachtig kwaad.¹ Beschouw bijvoorbeeld het voor de hand liggende voorbeeld uit onze tijd – de Holocaust – of, voor wat dat betreft, ieder ander geval waarbij de kwaadaardige vrije keuze van mensen leidt tot ongekend lijden van andere mensen. Hoe onthult de goddelijke inactiviteit in zulke gevallen Zijn ontzagwekkendheid? Hoe kan men Jehoeda Bauers sardonische logica weerleggen dat „als G-d afwist van de Holocaust, hij het had kunnen stoppen, en het feit dat Hij dat niet gedaan heeft bewijst dat Hij een sadist is en ik wil niets met Hem te maken hebben.”²

Antwoord:

Uw veronderstelling is dat er overal een antwoord op bestaat, totdat uiteindelijk alles beantwoord is.

Ik weet niet of dit noodzakelijk waar is. De Ba'al Sjem Tov was gewoon te zeggen dat hij voor ieder antwoord een andere vraag kon vinden. Ten slotte, wie zegt dat in het hart van de realiteit een gigantisch uitroepteken staat, een oplossing voor alle dingen? Misschien vinden wij, als we tot de essentiële kern van de kosmos konden graven, daar een vraagteken? Misschien ontdekken wij daar dat G-d over dezelfde vragen nadenkt als wij, maar dan op een of andere abstracte manier. Of zelfs in heel reële betekenis. En uit al die vragen schiep Hij de wereld.

U schrijft dat u het begrip van een Schepper logisch vindt. Ja, ons verstand wordt gedwongen dit idee te accepteren. Het alternatief is absurd. En vandaag de dag wijzen alle empirische bewijzen naar de conclusie dat de wereld inderdaad een begin heeft. Maar is het mogelijk dat iets gemaakt kan zijn uit niets? Past een absoluut begin werkelijk in ons begrip?

We hebben geen parallel in al onze realiteit voor een dergelijk fenomeen, geen handgreep om het aan vast te pakken. Ons overleven zelf is erop gebaseerd om van alles de oorzaak op te sporen en om van die oorzaak weer de oorzaak te zoeken. Deze relatie tussen verleden, heden en toekomst is de basis-constructie van onze wereld. En hier zeggen we dat heel deze wereld begonnen is zonder enig precedent, zonder enige reden dat hij er zou zijn en dat hij moest zijn zoals hij is en niet anders, geen enkele andere reden waarom iets, wat dan ook zou moeten zijn, alleen maar omdat „zijn Schepper dat zo wenste.” Wanneer het komt tot schepping, dan kunnen we niets anders doen dan verbijsterd achterover leunen en erkennen: hier is een wereld, die volgens zijn eigen regels er niet hoort te zijn. Hoe zorgvuldiger we deze wereld onderzoeken, des te meer verbijsterd we worden.

1. In Traktaat Joma 69b wordt gevraagd: Waarom werden zij de „Mannen van de Grote Vergadering” genoemd?

De Gemara antwoordt: Zij herstelden de kroon van G-ds glorie. Mosjé zei (*Dewariem* 10:17): „De grote, de machtige, de ontzagwekkende G-d.” Jeremiahoe zag de soldaten van Newoehadnetsar in de Tempel en vroeg: „Waar is G-ds ontzagwekkendheid?” Hij liet dat woord daarom weg in zijn gebed. Toen Daniël zag hoe het Joodse volk in Babylonië als slaven behandeld werd, vroeg hij: „Waar is G-ds macht?” En hij liet dat woord weg uit zijn gebeden. De Mannen van de Grote vergadering voerden weer in dat men moest zeggen: „*HaE-l HaGadol HaGibor weHaNora* – de Grote, machtige en ontzagwekkende G-d.”

Moeten wij dat nu ook nog zeggen, nu G-d Zijn gezicht voor ons verborgen heeft, de vreemde volken ons Huis verwoest hebben en ons onderdrukken?

De Rabbijnen zeggen dat het antwoord juist het tegendeel is. Dat het G-ds kracht en ontzagwekkende macht is, waarmee Hij Zijn woede beheerst, en die Hem weerhoudt, om de booswichten, die Israël onderdrukken, onmiddellijk te vernietigen. En zonder dat zou Israël niet hebben kunnen bestaan tussen de zeventig volken.

2. Zie o.a.: http://en.wikipedia.org/wiki/Yehuda_Bauer#Holocaust

Toen Schrodinger³, Einstein, Planck⁴, Bohr⁵ en anderen oorspronkelijk met hun wiskundige modellen kwamen voor de structuur van het atoom, gaven zij toe dat het in werkelijkheid geen zin had om de tastbare materie onder hun voeten op deze manier te beschrijven. Het dualistische model van golven en deeltjes in het bijzonder had geen plaats binnen de rationele geest. Zij veronderstelden dat deze modellen incompleet waren en dat uiteindelijk de „verborgen variabelen” wel zouden worden ingevuld. Deze ontbrekende factoren zij nog steeds niet ontdekt. En praktisch alle natuurkundigen zijn gestop er naar te zoeken. Niemand verwacht nog iets zinnigs te kunnen zeggen over de structuur van de materie. We kunnen alleen de resultaten die wij zien beschrijven – of zij logisch zijn of niet.

Voor wat het probleem van het kwaad betreft, met al onze antwoorden – sommige daarvan waren diepzinnig en verheven – het zijn alle antwoorden zolang het kwaad in een andere kamer zit. Maar zodra wij het kwaad in het gezicht zien, springen alle antwoorden uit het raam. En gelukkig maar, want zo niet, wie zou het kwaad bestrijden? Wie zou verontwaardigd zijn over iets dat keurig past in ons rationele schema van hoe de dingen horen te werken? Dus als G-d wil dat wij het kwaad bestrijden, waarom zou Hij dan willen dat wij het begrijpen? En wanneer heeft Hij ooit beloofd dat Hij ons alles wat we willen zou laten begrijpen?

Hij wilde een wereld. Een transparante wereld is geen wereld. Wanneer wij overal waar wij kijken in ieder ding de hand van de Schepper openlijk zouden zien, waar zou dan de realiteit liggen die dit als een wereld definiëert? Wanneer de poppenkastspelers transparante poppen gebruiken, waar is dan de poppenshow? Dit is een fundamentele les van het Chabad-Chassidisme: De wereld (“Olam”) wordt gedefiniëerd door verhulling („helem” is van dezelfde ethymologie).

Dit gezegd te hebben, vertel mij eens, wat heeft het voor zin om hier te zitten en te weigeren nog een stap voorwaarts te zetten totdat alles is verklaard? Verklaard en comfortabel zitten binnen de geest van dit individu op dit moment en onder deze omstandigheden binnen een model waar hij momenteel bekend mee is? Wanneer heeft G-d een contract ondertekend dat Hij in iedere doos die wij voor Hem ontwerpen moet passen? Wie zegt dat Hij in wat voor doos dan ook moet passen?

Reden zelf houdt in dat er een grens is aan reden. Inderdaad, het doel van al het zwoegen van de mens in deze wereld is om hoger te reiken dan iemands eigen geest, hoger dan alle geesten. Niet tot een plaats waar de geest wordt genegeerd, maar tot zijn essentie, een essentie die transcendeert boven alle realiteit en waarvandaan alle gedachten en realiteiten komen. En in alle ideeën en gedachten en in iedere dialoog en filosofie van de wereld kan die essentie niet gevonden worden, maar alleen in het leven zelf, door het te leven en door de dingen te doen die je hier en nu moet doen.

En nu kom ik tot de kern van de zaak – en als ik erg bot klink, komt dat omdat het zo belangrijk is: wanneer je werkelijk met afschuw vervuld bent van wat er met ons volk in de afgelopen eeuw gebeurd is en van het huidige spectrum van kwaad in onze wereld van vandaag, hoe kun je dan blijven zitten filosoferen? Wie profiteert van je overpeinzingen en je gepieker? Hoe wordt de wereld daardoor veranderd? Hoe zal het Joodse volk weer aangevuld worden en de wereld met goedheid gevuld worden, zodat een dergelijke gruweldaad nimmer meer kan voorkomen?

Nog een antwoord en nog een antwoord zullen de wereld niet kunnen veranderen. Geloof kan het. Geloof dat G-d goed is en dat al zijn werken goed zijn. Geloof en vertrouwen dat we dat goede kunnen ontdekken en daarmee het gezicht van de wereld kunnen veranderen. Een geloof dat sterk genoeg is, zodat we de Bauers en andere cynici kunnen antwoorden en zeggen: „Ja, G-d wist af van de holocaust en Hij had het kunnen stoppen. Hij gaf het leven aan iedere nazi en blies Zijn ziel in ieder vernietigingskamp. En Hij kent het lijden en sterven van kinderen en Hij telt de tranen van de mishandelde vrouwen en Hij voelt de pijn van iedere man – en ik begrijp niet hoe dat kan en waarom dat zo is. Maar ik heb vertrouwen dat G-d goed is. Want zonder dat vertrouwen is er geen doel en dat is iets dat ik niet kan en niet wil accepteren.”

Met dat geloof en vertrouwen zullen we de wereld veranderen. Onze ogen zullen geopend worden en alle schepselen zullen zien dat alles goed is, ook achteraf gezien. Moge het heel spoedig zijn.

3. Zie o.a. http://nl.wikipedia.org/wiki/Erwin_Schr%C3%B6dinger

4. Zie o.a. http://nl.wikipedia.org/wiki/Max_Planck

5. Zie o.a. http://nl.wikipedia.org/wiki/Niels_Bohr

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot

Hoofdstuk 4, Misjna

Rabbi Elazar ben Azarja zegt: Men zegt het *moesaf*-gebed alleen samen met de stadsgemeenschap¹, maar de geleerden zeggen: samen met de stadsgemeenschap en zonder de stadsgemeenschap². Rabbi Jehoeda zegt in zijn naam³: op iedere plaats waar er een stadsgemeenschap is, is een enkeling vrijgesteld van *moesaf*.

Aantekeningen bij Misjna 7

1. Men zegt het *moesaf*-gebed alleen samen met de stadsgemeenschap: D.w.z. men zegt het alleen in een *minjan* van minstens tien mannen maar niet alleen. (RAV).

2. Samen met de stadsgemeenschap en zonder de stadsgemeenschap: Men zegt het zowel in *minjan* als alleen. (RAV)

3. In de naam van Rabbi Elazar ben Azarja [dus Rabbi Elazar wordt tweemaal geciteerd, eenmaal door de eerste anonieme *tanna* en eenmaal door Rabbi Jehoeda]. En er is een praktisch verschil tussen wat de *tanna kamma* de eerste *tanna* zegt en wat Rabbi Jehoeda zegt. Een individu die in een stad woont, waar geen *minjan* van tien mannen te vinden is, is volgens de versie van de *tanna kamma* volgens Rabbi Elazar vrijgesteld, want die zei dat het *moesaf*-gebed alleen was ingesteld voor een stadsgemeenschap. Maar volgens Rabbi Jehoeda is een individu alleen vrijgesteld [moesaf te dawvenen] op een plaats waar een *minjan* is en waar de *sjeliach tsibboer* de chazzan hem vrijstelt. De halacha is volgens de *chachamim*.

* * *

UIT DE TALMOED

De Talmoed licht het standpunt van R. Jehoeda toe: Volgens de *Tanna Kamma* meent R. Elazar ben Azarja dat iemand in een stad zonder *minjan* geen *moesaf* hoeft te dawvenen, maar volgens R. Jehoeda meent R. Elazar ben Azarja dat hij dat wel verplicht is en alleen is vrijgesteld als een *minjan* *moesaf* davvent.

De Gemara vermeldt vervolgens een uitgebreide discussie volgens wie de halacha is. Volgens sommige Amorieën is de halacha volgens R. Jehoeda, volgens anderen volgens de interpretatie van de *Tanna Kamma* en volgens weer anderen volgens de Geleerden.

HALACHA

Sjoelchan Aroech Orach Chajiem Ch. 286

2. Ieder individu⁶ is verplicht Moesaf te dawvenen ongeacht of er wel of geen *minjan* in de stad is. *Rama*: Nadat de gemeente zachtjes Moesaf gezegd heeft, herhaalt de chazzan het Moesaf-gebed hardop, net zoals hij dat doet voor de andere Amida-gebeden.

Misjna Beroera

6. Ieder individu – De bedoeling van deze woorden is dat men niet moet denken dat aangezien Moesaf komt in de plaats van de Moesaf-offers, de mitswa van het Moesaf-gebed door de Geleerden alleen was ingesteld als een collectieve verplichting voor de gemeenschap van iedere stad, maar niet als een verplichting voor ieder individu*. De Sjoelchan Aroech komt ons dus vertellen dat wij dit niet zo leren. [En de halacha is dus volgens de Geleerden in de Misjna.]

*Net als het Moesaf-offer een collectieve verplichting is van het Joodse volk en dat niet gebracht werd door individuen, zou men kunnen denken dat ook het Moesaf-gebed alleen verplicht is voor de gemeenschap. Maar dat is dus niet zo.]